

Zoogdieren in de westelijke Eempolders

Jan Mooij

Tijdens de Eempoldertellingen zien wij niet alleen vogels. Regelmatig signaleren wij zoogdieren. Al vrijwel vanaf het begin van de tellingen zijn deze waarnemingen ook genoteerd. Helaas lijkt dit vooral in het begin niet altijd consequent gedaan te zijn. Bovendien zijn voor de periode 1985-1990 de resultaten niet bewaard gebleven. Een probleem is ook dat veel zoogdieren nacht- of schemerdieren zijn, en daarom is de tijd van onze telling niet zo geschikt voor die soorten. Toch zijn er uit de beschikbare gegevens wel wat aardige conclusies te trekken. Sommige zoogdiersoorten staan op het menu van roofvogels, uilen blauwe reigers en ooievaars.

Hermelijn in de Eempolder

Hugo Weenen

Muizen en mollen

Verreweg het meest voorkomende zoogdier in de Eempolders is zonder enige twijfel de veldmuis. Deze soort is echter zo klein, dat hij in het gras alleen op zeer korte afstand en dan nog bij toeval gezien wordt. Een enkele maal schiet er wel eens iets kleins voor de auto langs, maar dat gaat meestal te snel om te bepalen welke soort het is. Ik herinner me een veldmuis die midden op de weg in cirkeltjes rondrende, maar die was duidelijk niet in orde. Zo nu en dan zien wij roofvogels of reigers een bruin beestje oppikken, maar ook die zoogdieren zijn moeilijk te determineren.

Aannemelijk is dat er ook andere kleine zoogdiersoorten in voorkomen de pol-

der, zoals aardmuizen, bosmuizen, huismuizen, spitsmuizen maar daar weten wij helemaal niets van. Gezien het aantal molshopen is de mol talrijk. Wij zien

hem een enkele keer als een reiger hem te pakken heeft.

Grotere zoogdieren

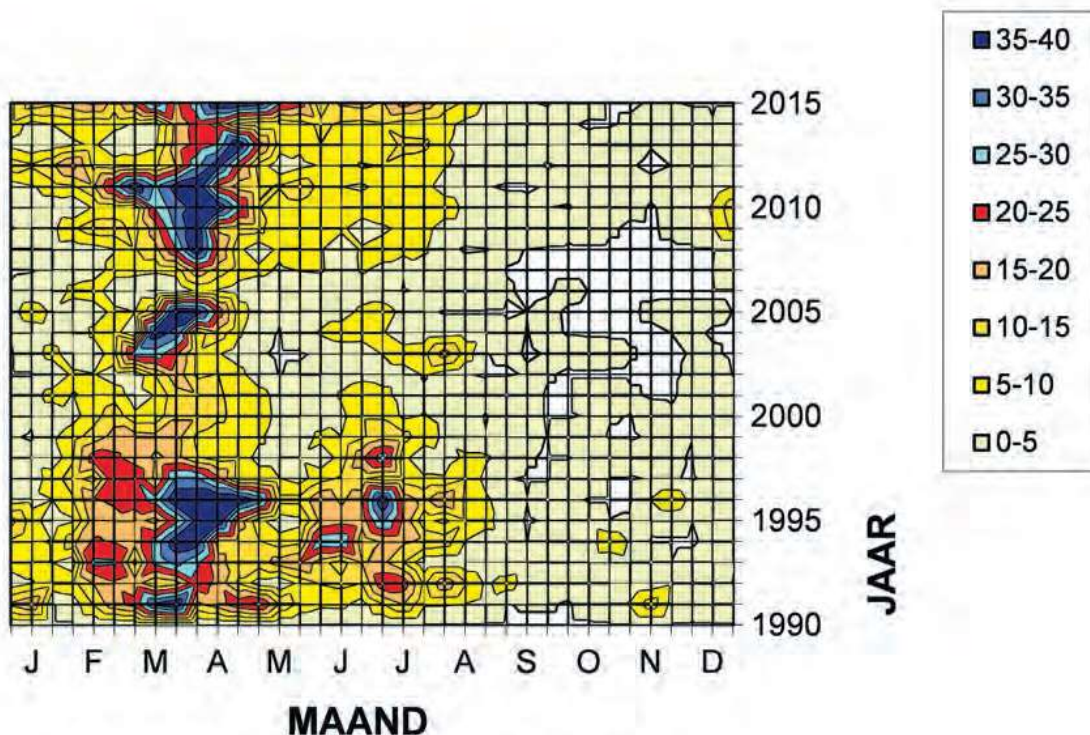
In de jaren zeventig werden regelmatig groepjes reeën gemeld. Daarna zagen we nog maar drie keer één ree, voor het laatst trouwens dit jaar.

Hermelijnen zien wij sinds 1991 gemiddeld eens in de anderhalf jaar; wezels lijken veel zeldzamer. Hier gaat het meestal om dieren die voor de auto oversteken. Heel incidenteel zijn de egel, de bunzing en de vos waargenomen. De laatste soort komt nog steeds voor. Hij wordt zelfs bestreden in het kader van de weidevogelbescherming. Wij tellen natuurlijk op een tijd die niet ideaal is om vossen te tellen.

Rammelende hazen

Hugo Weenen

Figuur 1. Samenvatting van alle telresultaten van de haas

Muskusrat, konijn

Rond 2000 is de muskusrat een tijd lang niet zwaar bestreden. Waarschijnlijk daardoor zagen wij tussen 2000 en 2006 jaarlijks een aantal muskusratten met een maximum van twaalf exemplaren per telling. Daarna is de bestrijding weer fanatiek uitgevoerd, en er waren geen waarnemingen meer van deze soort. Het konijn werd in het midden van de jaren negentig regelmatig gezien. Daarna zijn ze bijna verdwenen, waarschijnlijk als slachtoffer van een zeer besmettelijke virusziekte. De polder zelf lijkt te nat voor het konijn, maar langs de randen zijn kennelijk toch wel wat geschikte gebieden. Het graven van holen in de dijken zal door het waterschap zeker niet op prijs gesteld worden.

Haas

De enige soort die we de hele periode in flinke aantallen hebben waargenomen is de haas. Per jaar zijn de resultaten samengevat in figuur 1. Het is duidelijk dat er tussen de jaren grote verschillen optreden. Tot 1984 lijken de aantallen laag, maar het is niet duidelijk of alle hazen altijd zijn genoteerd. Vanaf 1991 zijn ze hoog, maar na 1996 nemen ze sterk af. Na 2005 nemen de aantallen weer toe. Als we naar de aantallen per telgebied kijken blijken de variaties

nog grilliger. De aantallen in de Oostmeent zijn tot 2005 relatief hoog. Dan stortten ze in elkaar, om maar heel langzaam weer op te krabbelen. Verassend genoeg stijgen vanaf 2005 de aantallen in de andere telgebieden, en dan vooral in telgebied Noord. Het totaal daalt in eerste instantie ook. Dat suggereert dat de hazen niet van de Oostmeent naar de andere telgebieden zijn getrokken.

De oorzaken van deze veranderingen zijn volstrekt onduidelijk. Klimaatinvloeden lijken niet waarschijnlijk. De telgebieden Noord en Oostmeent grenzen aan elkaar, en erg veel verschil in klimaat kan er dus niet zijn. Toch zien we sterke tegengestelde bewegingen in deze telgebieden. Mogelijk is er invloed van de jacht, maar aangezien ons hele gebied tot één wildbeheerseenheid behoort lijkt ook dat niet aannemelijk.

Over het jaar gezien variëren de waargenomen aantallen sterk. Er is een hoge piek in maart/april. In die tijd zien we vaak veel hazen bij elkaar. Het is een schitterend gezicht als ze elkaar achtervolgen en daarbij soms over brede sloten springen. Een tweede piek in juni/juli is voor het jaar 2000 duidelijk aanwezig, maar lijkt daarna te verdwijnen. Van september tot december zijn er nauwelijks waarnemingen.

De hazen die wij in februari zien moeten er voor die tijd ook al geweest zijn. De eerste jonge hazen kunnen in februari geboren worden, maar dan duurt het nog een maand voor ze uit de dekking komen. Hazen houden geen winterslaap. Ze trekken ook niet weg, waar zouden ze naar toe moeten? Er wordt in het najaar gejaagd, dus de aantallen moeten dan afnemen. Het moet dus wel zo zijn dat de enorme toename in het vroege voorjaar veroorzaakt wordt doordat de hazen zich beter laten zien. Dit betekent dat onze waarnemingen voor deze soort niet geschikt zijn om aantalsvariaties over het jaar te bepalen. Voor variaties tussen de jaren geldt dit uiteraard niet. We mogen aannemen dat de verschillen in zichtbaarheid ieder jaar ongeveer hetzelfde zullen zijn.

Referenties

Lange, R., Twisk, P., van Winden, A. & van Diepenbeek, A., 1994. Zoogdieren van West-Europa. KNNV Uitgeverij, Utrecht